

spremljan od dveh starejših bratov, in je pogledal skozi špranjo v vratih, kaj se godi v kapelici.

Videli so Barnaba, kako je stal pred oltarjem svete Device z glavo navzdol, z nogami v zraku, in je igral s šestimi bakrenimi obroči in dvanajstimi noži. Na čast Materi božji je izvrševal take umetnosti, ki so ga stale največ truda. Starejša brata pač nista umela, da je posvetil ta preprosti mož na ta način svoje zmožnosti in svoje znanje sveti Devici, in sta začela vpiti, da je to bogokletstvo.

Prior pa je vedel, da ima Barnaba nedolžno dušo; toda mislil je, da je zblaznel. Vsi trije so ga hoteli hitro potegniti iz kapele, a so opazili, kako je sveta Devica sama stopila z oltarja in je obrisala z robom svojega modrega plašča pot, ki je močil čelo njenemu glumaču.

Tedaj je povzdignil prior svoj obraz in rekel:

»Blagor čistim v srcu! Ker bodo Boga gledali.«

«Amen!» so odgovorili bratje in klonili glave.

Leop. Podlogar:

Iz zgodovine kranjskih trgov.

4. Kostel.

(Nadaljevanje.)

Iz davne preteklosti tega kraja naj navedemo nekaj znamenitejših dogodljajev.

V začetku trinajstega stoletja, za časa oglejskega očaka Bertolda (1218—1251), je bila vsa Dolenjska stran od Čušperka preko Ribnice in Kočevja noter do Kolpe v rokah Ortenburžanov. Podelili so jim ta svet oglejski očaki kot svojim vazalom ali zaveznim plemičem. V 14. stoletju je bila komaj polovica te zemlje obdelana, in sicer le zgornji del okoli Dobropolj in Ribnice, vse drugo so pa pokrivali gozdovi.¹ V to neobdelano pokrajino, kar jo je ob Kolpi, so poklicali Ortenburžani slovenske in hrvaške naselnike, višje gori pa so obljudili kraje z nemškimi naselniki. V 13. stoletju sta stala ob Kolpi tudi že ortenburška gradiča: Kostel in Poljane s slovenskimi in hrvaškimi naselbinami.

V verskem oziru so bili ortenburški podložniki zelo zapuščeni. Najstarejša župnija je ona v Ribnici in za njo Stari trg pri Poljanah (1248). Leta 1339. je grof Oton nastavil pri kapelici svetega Jerneja v Kočevju (sredi kočevskega pokopališča) duhovnika. Toda, kaj je bilo to za vedno rastoče naselbine!

Leta 1363., 1. majnika, je dovolil oča Ludovik della Torre (1338—1365) ortenburškemu grofu Otonu, da naj nastavi dušne pastirje v Kočevju,

¹ Letopis Mat. Slov. 1874/75.

v Poljanah, v Kostelu, Osilnici in Gotenici. Tam so bili naseljenci že pozidali cerkve. Grof je predložil pripravne osebe ribniškemu župniku, da jih v očakovem imenu potrdi in umesti.

Leta 1420. je pripadla bogata ortenburška dediščina Celjanom, za temi pa l. 1456. Habsburžanom. Celjani so na kostelskem hribu sezidali velik in utrjen grad in ga imenovali »Grafenwart = grofovska straža«, kar pomeni isto kar Kostel, namreč trdnjava (castellum).²

Straža je bila pa ob hrvaško-kranjski meji res potrebna. Turki so začeli namreč pohajati preko Kolpe. Ljudstvo si je začelo graditi svoje domove pod gradom sredi griča. Že narava je ta kraj utrdila; naravni utrdbi so pa dodali še močno obzidje.³ Ti trdnjavci so potem veliko občevali s sosedi Hrvati. Razvila se je med njimi živahna kupčija. Utrjena kostelska naselbina je bila kaj pripravna za skladišče blaga. Med najboljšo dobo kostelskega trga štejemo ves oni čas, v katerem so Kostelci zaradi turških napadov skrbeli za utrdbo trga. Ko so pa turški napadi ponehali, so se utrdbe zanemarjale. Tudi trg je začel hirati, ker je koncem 16. stoletja potegnil vso obkolpno trgovino nase Karlovec,

Turški napadi so povzročili, da so začeli ljudje že itak nerodovitni svet zapuščati in se seliti drugam. V začetku 16. stoletja je bilo obljudenih le še pet kmetij na graščinskem svetu.⁴

Leta 1531., 23. junija, je poročal deželni glavar Ivan Kacijanar (1530—1537, †1538) Ferdinandu I., da je pribežalo pred Turki na mejo nad tisoč Uskokov. — Uskoki so bili pravoslavni Srbi iz Bosne ali tudi katoliški Hrvati iz Dalmacije, Hercegovine in Slavonije. Ti so pobegli ali »uskočili« pred nasilnostjo Turkov in pribežali k Hrvatom ali Slovencem. Imenovali so jih Vlahe (tujce), Morlake, Uskoke ali Pribege. — Prišli so z ženami, otroki in živino. Ti da nujno prosijo, naj se jim odkažejo zemljišča. Kacijanar tudi svetuje kralju, naj jih nikar ne zavrne, ker mu bodo v veliko pomoč pri vojaških podjetjih v Bosni. Predlaga, naj jih naseli na svojem zemljišču okoli Kostela, naj postavi poveljnika v gradu in dovoli ljudem nositi orožje, da se bodo mogli Turkom, kadar jih napadejo, postaviti v bran.

Kralj Ferdinand je takoj naročil stanovom, naj tem ubežnikom nakažejo bivališča in jih oskrbé z živežem. Že leta 1531. nahajamo te Uskoke naseljene okoli Kostela, Poljan in Osilnice. Njih glavar je bil Nikolaj Ravbar, kraljev kastelan v kostelskem gradu. Za šest let so bili oproščeni vseh davščin in bremen. Za vojsko sposobne so vzeli v vojake, drugi moški so pa služili za ogleduhe in za trajno stražo na meji. Domačini so se pa kmalu bridko pritoževali čez te ljudi. Nečednega posla četovanja in ropanja kakor so ga bili vajeni z doma, tudi tu niso izlepa popustili. Tako je umljivo, da še Valvazor (1689) toži ozir teh ropateljnih naseljencev. Nestalnosti se pač dolgo niso mogli otresti. Hajduki, ki so ropali in strašili še skozi 18. in 19. stoletje, so bili te nemirne krvi.

(Konec.)

² Zlati vek 274 — ³ Dimitz, G. Kr. IV. 58. — ⁴ Schumi, Archiv II. 183.

se str. 131